Eurooppalaiset digitaaliset innovaatiokeskittymät (European Digital Innovation Hubs, EDIH) – Aiekyselyn tulosten yhteenveto

Tausta

Työ- ja elinkeinoministeriö toteutti 29.6.-10.8.2020 avoimen aiekyselyn toimijoille, jotka olivat kiinnostuneita toimimaan digitaalisina innovaatiohubeina osana EU:n Digitaalinen Eurooppa -ohjelmaa. Innovaatiohubien tarkoituksena on toimia digitalisaatiota edistävinä palvelukeskuksina sekä yrityksille että julkisen sektorin toimijoille. Innovaatiohubit toimivat merkittävässä roolissa yritysten ja julkisten toimijoiden digitalisaatiokehityksessä sekä kärkiteknologioiden kuten tekoälyn, suurteholaskennan ja kyberturvallisuuden implementoinnissa.

Aiekysely muodostui lähinnä avoimista kysymyksistä liittyen konsortioiden osaamisportfolioon, valmiuksiin ja valmisteluihin osallistua tulevaan kansalliseen EDIH-hakuun. Kyselyn tarkoituksena oli tukea kansallista tilannekuvaa ja tavoitteiden muodostamista sekä valmistaa hakijoita tulevaan kansalliseen hakuun ja EU:n valintaprosessiin. Aiekyselyllä pyrittiin myös kasvattamaan tietoisuutta EU:n digitaalisista innovaatiohubeista sekä niihin liittyvistä mahdollisuuksista kansallisille toimijoille. Tulevan varsinaisen EDIH-haun hakemukset arvioidaan yksinomaan siihen lähetettävien erillisten hakemusten perusteella.

Aiekyselyyn vastanneita oli yhteensä 15, joista 14 vastasi Webropol-kyselylomakkeen kautta. EDIH –hakua kohtaan esiintyy aiekyselyn perusteella laajaa ja monipuolista kiinnostusta korkeatasoisten kandidaattien toimesta. Kyselyyn vastanneet toimijat vahvistavat käsitystä suomalaisesta osaamisesta ja potentiaalista toimia digitalisaation edelläkävijänä myös tulevaisuudessa.

Yhteenveto

Aiekyselyn perusteella kansallisissa EDIH-valmisteluissa keskeisissä rooleissa on korkeakouluja, kaupunkeja ja niiden elinkeino- ja kehitysyhtiöitä sekä muita organisaatioita, kuten tutkimus-, kehitys-, ja innovaatiotoimintaan keskittyneitä tahoja. Palvelukeskittymiä aiotaan rakentaa pääsoin nykyisen toiminnan pohjalta, mutta palveluja ja toimintoja kehittämällä ja integroimalla. Valmistelut ovat siten kytköksissä myös olemassa oleviin rakenteisiin niin kansallisesti kuin eurooppalaisittain. Palvelukeskittymillä on usein alueellinen pohja tai laajempi teemafokus, mutta vastaajien joukossa on myös teknologialähtöisiä tai tiettyyn sovellusalaan tai digitalisaatiokonseptiin liittyviä valmisteluja.

Aiekyselyyn vastanneiden erityisvahvuutena voidaan pitää Euroopan digitalisaatiostrategian ja Digitaalinen Eurooppa -ohjelman mukaista erikoistumista eurooppalaisen digitalisaatiokehityksen kannalta merkittävimpiin teknologioihin eli suurteholaskentaan, tekoälyyn ja kyberturvallisuuteen. Kaikki vastaajista olivat konsortioita, joista osalla oli konsortioiden jäsenten kautta erityistä testaus- ja kehittämisinfrastruktuuria EDIH-palvelukeskuksen käyttöön. Lisäksi läheinen yhteistyö tutkimuslaitosten ja yritysten välillä on merkittävä etu valmisteilla olevien EDIH-ehdokkaiden kannalta.

Vastanneiden joukossa oli huomattavissa painotusta kyberturvallisuuteen, tekoälyyn ja koneoppimiseen, älykkääseen liikkumiseen, terveysteknologiaan, hyvinvointiin, valmistavaan teollisuuteen, robotiikkaan ja sen opettamiseen, suurteholaskentaan ja reaaliaikatalouteen. Yleisellä tasolla vastaajien suhde perusteknologioihin on kattava.

Valmisteluissa on pyritty ottamaan kattavasti huomioon digitalisaation ja kestävän kehityksen kaksoiskääntymä (nk. twin transition) merkittävimpänä ajurina yritysten arvonluonnin muutoksen ja datatalouden kehittämisen kannalta. Jokainen vastaaja korosti valmiutta ja tahtotilaa edistää kestävää digitalisaatiota ja vähähiilisyystavoitteita.

Pääosin vastanneiden fokukset eivät olleet merkittävällä tavalla päällekkäisiä, mutta joidenkin tahojen painotukset olivat samankaltaisia. Vastaajat tunnistivat kehittämistarpeita mm. nykyisten palveluiden asiakaslähtöisen integraation sekä kansainvälisen verkoston ja yhteistyön toimivuudessa.

Monipuolista digitaalista osaamista ja sen tärkeyttä korostettiin laajalti läpi kyselyn. Vastaajat korostivat yhteistyötä korkeakoulujen ja muiden kärkiosaajien kanssa, ja niiden oma osaamisportfolio oli laaja ja konkreettinen.

Tahtotilaa ilmeni lisäksi työntekijöiden uudelleenkouluttamis- ja täydennyskoulutuksen järjestämiseen ja oppilaitosten kanssa tehtävään yhteistyöhön opetussuunnitelman muuttamiseen laajemmin digitaaliset taidot huomioivaksi. Kärkiteknologioiden lisäksi aiekyselyn vastauksissa painotettiin digiosaamisen kehittämispotentiaalia ja tahtotilaa integroida digiosaamista lähemmin yritysten ja julkisten organisaatioiden toiminnan lisäksi koulutusjärjestelmään. Erityisesti digiosaamisen kehittäminen ja koulutus ovat tärkeitä yritysten arvonluonnin muutoksen ja työvoiman uudelleenkouluttamisen kannalta. Palvelukeskusperspektiivistä merkittävää on vastanneiden valmius tarjota kärkiteknologioiden hyödyntämiseen ja implementointiin tähtäävää koulutusta. Uusien teknologioiden omaksuminen ja testaaminen edellyttävät vahvaa osaamista, jonka kouluttamisen tulisi myös pyrkiä tukemaan ekosysteemitoimintaa, innovaatioita ja yritysten uudistumista. Koulutuksen ja osaamisen vahvistamisen tavoitteena on pyrkiä uudistumaan kestävän ja digitaalisen kaksoiskääntymän mukaisesti.

Aiekyselyn vastausten pohjalta oli huomattavissa, että valmistelut EDIH-hakua varten olivat usean toimijan kohdalla jo pitkälle viety. Suorituskyvyn ja toiminnan seuraamisen kannalta moni vastaaja esitti selkeät suunnitelmat, ja vaikuttavuuden arvioinnin toimintatapoja oli usean vastaajan kohdalla mietitty jo yllättävän pitkälle. Rahoituksen suhteen vastanneet esittivät erilaisia rahoituslähteitä ja useampi toimija mainitsi tarpeesta yksityisen rahoituksen lisäksi julkiselle rahoitukselle. Useamman vastaajan rahoituskehystä oli jo arvioitu, mutta monella suunnitelmat eivät vielä olleet edenneet sinne asti. Tämän vuoksi myös vastanneiden EDIH-toiminnan palveluhinnaston valmistelu vaihteli merkittävästi.

Monen vastaajan alueellisista lähtökohdista huolimatta vastaajat korostivat mahdollisuutta palvella yrityksiä sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Kansainvälisen ja erityisesti eurooppalaisen yhteistyön painottaminen nähtiin tärkeänä elementtinä toiminnan kehittämisen kannalta.